

'וַיְהִי מִמָּחֳרָת'... יתרו קודם מ"ת בא או אחר מ"ת?...

רק שעצתו של יתרו לא תיתכן עד לאחר יוה"כ!

ואין לפרש שקאי על 'פרה אדומה' שכבר ניתנה במרה, כי היא רק 'חוקה אחת' ומשה אמר ליתרו 'את חוקי' ל' רבים ...

אבל אין בזה הוכחה אימתי הגיע יתרו למדבר עם אשתו ובניו של משה ואימתי יצא לקראת חותנו וישבו לאכול לחם...

•

ולכן לא כתוב ברש"י [בפירושו הראשון] שביאתו של יתרו אל משה היתה 'אחרי מתן תורה' [שהיה בסיון], שהרי בעיתוי זה, לא היה משה זמין לצאת לקראת חותנו ולקבל פניו – על כרחך היתה ביאתו לאחר ירידת משה ביום כיפור.

ולכאורה, הרי לדעת רש"י שמה ששמע הוא 'קריעת ים סוף ומלחמת עמלק', שאלו אירעו קודם ר"ח סיון,

מה א"כ גרם לו להתעכב 120 יום מלהגיע למדבר, עד אחרי יוה"כ?!

גם תמוה, אם אמנם התרשם יתרו כל כך ממה ששמע עד שבא להתגייר, מדוע לא בא לכתחילה עם כל בני משפחתו? ורק אחר יוה"כ, חזר לארצו על מנת לגייר בני משפחתו...

וצריך להבין:

א. אם אמנם יש לרש"י [בפירושו הראשון] הוכחות מהפסוקים, שבאמת בא יתרו אחר מתן תורה, אמאי הוצרך להתייחס ולתרץ את דעת האומר אחרת? מה גם שרש"י אינו שולל עקרונית את מי שקובע ש'ביאתו קודם מ"ת', למרות הוכחותיו...

ב. כיצד אינו מתייחס כלל לקושיה ההופכת את הדיעה הראשונה למופרכת! כקושיית רבנו בחיי על רש"י:

אם אמנם אחרי מ"ת הגיע – כיצד יתכן שהכתוב מספר רק ששמע אודות 'יציאת מצרים' ולא הזכיר כלל את מעמד הר סיני? וגם רש"י: מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק' – ואף מילה על מעמד הר סיני?!

ע"כ לומר שהגיע לפני מ"ת – ולכן לא מוזכר!

ג. מאידך – גם לפירושו השני, שקודם מ"ת הגיע [שמבאר מדוע לא הזכיר מ"ת] יוקשה מדוע אין רש"י מזכיר ששמע אודות 'עשרת המכות'!?!...

רש"י איננו קובע אימתי הגיע!
הסתמכותו על 'והודעתי את חוקי' וגו' מוכיחה

(יב) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עִלָּה וַיְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא אֲהֲרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַכֹּל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים: (יג) וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּשָׁב מֹשֶׁה לְשַׁפֵּט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב:

רש"י על שמות פרק יח פסוק יג
(יג) ויהי ממחרת – מולאי יום הכפורים היה! כך שנינו בספרי ומהו ממחרת? למחרת רדתו מן ההר. --- ועל כרחך אי אפשר לומר אלא ממחרת יוה"כ, שהרי קודם מתן תורה א"א לומר והודעתי את חקי וגו', ומשנתנה תורה עד יוה"כ לא יסב משה לשפוט את העם, שהרי ב"ז בתמוז ירד ושבר את הלוחות ולמחרת עלה בהשקמה וסהה שמונים יום וירד ביוה"כ. --- ואין פרשה זו כתובה כסדר, קלא נאמר ויהי ממחרת עד שנה שניה בהמשך מתייחס רש"י לדיעה השניה בחז"ל:

אף לדברי האומר יתרו קודם מ"ת בא, קילוחו אל ארצו לא היה אלא עד שנה שניה, שהרי נאמר כאן וישלח משה את חותנו ומנינו במסע הדגלים שאמר לו משה (במדבר י) נוסעים אנחנו אל המקום וגו' אל נא תעזוב אותנו ואם זו [כלומר, שליחתו אל ארצו היתה] קודם מ"ת [בדמשתמע מפרשתנו] משלחו והלך היכן מנינו שחזר?

יתרו בא למדבר פעמיים

ויש לומר בדרך אפשר בפשט"מ, שפעמיים בא יתרו למדבר, בהתאם למה דאיתא בגמרא זבחים דף קטז/א:

שם נחלקו חז"ל א קודם מ"ת בא או לאחריו? וגם נחלקו מה שמועה שמע ובא: 'מלחמת עמלק' או מתן תורה או קריעת ים סוף/

ורש"י משתמש בדיעות השונות ומשלבן יחד בדרך פשוטו של מקרא:

- ביאתו הראשונה לא למטרת הצטרפות לדת ישראל היתה! אלא לאיחוד משפחתו של משה עם צפורה ושני בניו!

אלא שעד עתה, נותרו במדין, כי לא ראה טעם להחזירם לגלות מצרים, וגם לאחר ששמע יתרו שכבר יצאו ממצרים, התעכב בהחזרתם שעלולים להחזירם בהתחרטם על ששילחנו את ישראל מעבדנו.

גם אחרי ששמע 'קריעת ים סוף' [שניצולו לחלוטין מתחת יד פרעה] עדיין חשש יתרו, שלא רצה להכניס את בתו ציפורה ובניה בסכנת מלחמה...

רק לאחר ששמע גם על הנצחון העל-טבעי ב'מלחמת עמלק', החליט שהגיע הזמן 'לאחד את המשפחה'!

עפ"י יובן מדוע רק עבשיו מודיע התורה על שמות בניו של משה? וגם מה ההגיון בהפיכת סדר קריאת שמותיהם [ובכך גם בהחלטת יתרו, לאיחוד המשפחה עתה]

ביאתו זו, שהיתה קודם מ"ת, איפשרה לו להפגש עם חתנו משה ולערוך עמו סעודה חגיגית, בה סיפר משה לחתנו את כל הניסים שהיו

במצרים, אך לא היה יכול לספר לו על 'מעמד הר סיני' שעדיין לא אירע!

אבל משה כן סיפר לו על אודות ניסים שהתרחשו עם ישראל במדבר וגם אודות התכנית שהם אמורים בקרוב לקבל את התורה על הר האלקים.

ואז אמר יתרו 'ברוך ה' אשר הציל אתכם' וגו', שאמירה זו שנאמרה כהקדמה למ"ת, כמבואר בזוהר:

ולאחר שגמר יתרו שליחותו המשפחתית 'לאיחוד המשפחה', חזר יתרו למשפחתו, [בלי שמשה שילחו, שהרי 'וישלח משה את חותנו' נאמר רק לאחר שהעלה עצתו, אחרי יוה"כ] ע"מ לגיירם.

יתרו חזר עם מחשבות גיור

אבל הביקור אצל חתנו משה, הביא את יתרו לתובנה-חדשה 'עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים', למה 'עתה'?

עד אז לא התרשם יתרו מכל הניסים הגדולים, בהאמינו שישנם בעולם כוחות אליליים, מקורות הכישוף ולכן גם עשרת המכות ואפילו 'קריעת ים-סוף' לא הרשימוהו במיוחד,

אבל כאשר משה סיפר לו 'את כל התלאה אשר מצאתם': את כל התלאה – קטל הים וקל עמלק.

ולכאורה מה עוד יש למשה לספר לו, הרי כל זה כבר 'שמע ובא'?

את חוסר-האונים על הים ושרק המס"נ והתפילות בקעו את הים, את התנהגותם

'המתאבדת' של המצרים ושרק 'ידיו של משה' נצחו את עמלק, וביטלו הכשפים... רק אז 'עתה ידעתי שגדול הו' מכל הכישופים!'

חזרתו הראשונה לארצו, זמן קצר לפני מעמד הר סיני, היתה במחשבה להשפיע בני ביתו לבא עמו אל המדבר לקבלת התורה...

אלא שכנראה הם לא התלהבו מהרעיון לעזוב את מולדתם ולצאת למדבר ואז...

- ביאתו השנייה, היתה לאחר שלא הצליח בשינוע בני משפחתו ו'פיספס' את מעמד הר סיני, אבל כאשר שמע על 'מעמד הר סיני' שהתרחש במדבר, עלה בדעתו להצטרף לבדו אל מקבלי התורה, שזכו להתגלות ישירה של ה'גדול הו' מכל האלקים' – וחזר אל המדבר 'לאחר מתן תורה'

אך 'מעשה העגל', גרם לו אכזבה עמוקה לאחר שהוא כבר זנח את אליליו מזמן ואילו הם שראו במו עיניהם 'התגלות אלוקית', גרמו לשבירת הלוחות... אז הצטננה מעט הראשונית.

ברם, משראה את התעקשותו של משה לבקש רחמים עליהם, החליט להמתין ולראות מה תהיינה התוצאות!

והנה כשנוכח לראות כוחה של תשובה ותפילה, עד ל'סלחתי כדברך' והיה עד להורדת 'לוחות השניות' ביום הכיפורים, אז... 'ויהי ממחרת' העלה את עצתו לפני משה... ואח"כ שילחו משה, לאחר שלא הסכים להשאר עמם...

המאמין מפני האותות יש בליבו דוכי'

ולכן הצטננה התלהבותו...

